

**ЕПАРХИАЛЬНЫЙ
ВЕСТНИК**

Косовская Гора 1/2

№ 2

2461 - ДВУХ

ВЪ ВЪ

ЄПАРХІАЛЬНИЙ ВІСНИК

О Р Г А Н
ЛЬВІВСЬКО-ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО
ЄПАРХІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

№ 7

РІК ВИДАННЯ II

Л Ь В І В

Липень 1947 р.

З М І С Т

Церковне життя

Стор.

З М І С Т

Постанови про управління Руської Православної Церкви	195—199
Хруцький Сергій. — Патріарша делегація у Мадьярщині	199—203
Хруцький Сергій. — Знаменне торжество	203—205
З життя Буковинської єпархії	205—207

Статті

о. д-р Костельник Гавріл. — «Непомилність» папи і римської Церкви (Продовження)	208—216
--	---------

Проповіді

Архієпископ Макарій. — Слово після освячення церкви в ім'я св. Архі- стратига Михаїла у Львові	217—219
о. д-р Костельник Гавріл. — Проповідь під час освячення церкви в ім'я св. Архістратига Михаїла у Львові	219—222
Х р о н і к а	223—224

«Єпархіальний Вісник» виходить щомісяця в двох аркушах друку.

Ціна одного номера 7 крб.

Відповідальний редактор: Макарій, Архієпископ Львівський і Тернопільський.

Адреса редакції і адміністрації: Єпархіальний Вісник, Львів, пл. Юра ч. 5.

Обласна друкарня, Львів, вул. Спартака № 4.

ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ

*Прийнято Помісним Собором
Руської Православної Церкви
31 січня 1945 року.*

Постанови про управління Руської Православної Церкви

В Руській Православній Церкві найвища влада в галузі віроучення, церковного управління і церковного суду — законодавча, адміністративна, судова — належить Помісному Соборові, що скликається періодично, в складі єпископів, клириків і мирян.

І. ПАТРІАРХ

1. Згідно з пр. 34 св. Апостолів, Руська Православна Церква очолюється Святішим Патріархом Московським і всієї Русі та управляється ним спільно з Священним Синодом.

2. Ім'я Патріарха возноситься під час богослужень по всіх храмах Руської Православної Церкви в СРСР і закордоном в такій формі: «О Святішем Отці нашем (ім'я) Патріарсі Московском і всія Русі».

3. Патріархові належить право звертатися з пастирськими посланнями в церковних питаннях до всієї Руської Православної Церкви.

4. Патріарх в імені Руської Православної Церкви провадить зносини в церковних справах з предстоятелями інших автокефальних православних Церков.

5. Патріарх, в разі потреби, дає Преосвященним Архієреям братні поради та вказівки щодо їх служби та управління.

6. Патріархові належить право нагороджувати Преосвящених Архієреїв установленими титулами й вищими церковними відзначеннями.

7. Патріарх для вирішення назрілих важливих церковних питань скликає, за дозволом Уряду, Собор Преосвящених Архієреїв і головує на Соборі, а коли потрібно вислухати голос клиру й мирян та є зовнішня можливість скликати черговий Помісний Собор, скликає Собор і головує на ньому.

8. Патріарх являється Єпархіальним Архієреєм Московської Єпархії.

9. Щоб полегшити Патріархові його піклування про загальноцерковні справи, Московською Єпархією керує, за вказівками Патріарха, на правах Єпархіального Архієрея, Патріарший Намісник з титулом Митрополита Крутицького.

10. У найближчому віданні Патріарха в Москві перебуває і Богословський Інститут — вищий духовний учбовий заклад, що має на меті давати духовну освіту майбутнім пастирям Церкви і підготовляти викладачів богословських предметів.

11. В питаннях, що потребують вирішення Уряду Союзу РСР, Патріарх звертається до Ради в справах Руської Православної Церкви при РНК СРСР.

12. На випадок смерті Патріарха або іншої причини, що робить для нього неможливим виконання патріарших обов'язків, Містоблюстителем Патріаршого Престолу стає старший по хіротонії з постійних членів Синоду.

13. В період міжпатріаршества —

а) управління Руською Православною Церквою належить Містоблюстителю з Священним Синодом;

б) ім'я Містоблюстителя возноситься під час богослужень в усіх храмах Руської Церкви;

в) послання до всієї Руської Церкви, а рівно і до предстоятелів інших автокефальних Церков, виходять за підписом Патріаршого Містоблюстителя;

г) Митрополит Крутицький вступає в самостійне управління Московською єпархією.

14. Після звільнення Патріаршого Престолу Священний Синод, під головуванням Містоблюстителя, ставить питання про скликання Собору для виборів нового Патріарха і визначає час скликання не пізніше шести місяців після звільнення Патріаршого Престолу.

15. На Соборі, скликаному для виборів Патріарха, головує Містоблюститель.

16. Патріарх має печатку і штамп, зареєстровані відповідною цивільною владою.

II. СВЯЩЕННИЙ СИНОД

17. Священний Синод складається з шести членів — Єпархіальних Архієреїв, під головуванням Патріарха.

18. Три члени Священного Синоду є постійними, три — тимчасовими.

19. Постійними членами Священного Синоду є Митрополити: Київський, Ленінградський і Крутицький.

20. Тимчасові члени Синоду викликаються для присутності на одній сесії, відповідно до списку Архієреїв, за старшинством хіротонії, по одному з кожної групи, на які поділяються всі єпархії.

21. Синодальний рік ділиться на дві сесії: літня сесія (березень — серпень) і зимова сесія (вересень — лютий).

22. Для завідування окремими галузями управління Патріархії при Священному Синоді можуть бути організовані окремі відділи (учбовий, видавничий, господарський та інші).

III. ЄПАРХІЇ

23. Руська Православна Церква поділяється на єпархії, границі яких повинні відповідати державно-адміністративним границям — обласним, крайовим і республіканським.

24. На чолі єпархії стоїть Єпархіальний Архієрей, що призначається указом Святішого Патріарха і носить титул за своїм кафедральним містом.

25. В міру потреби для помочі Єпархіальним Архієреям призначаються вікарні Єпископи; обов'язки їх визначаються Єпархіальним Архієреєм.

26. Єпархіальний Архієрей являється відповідальним керівником довіреної йому єпархії, якою він управляє або одноосібно (за місцевими умовами) або при допомозі Єпархіальної Ради, користуючись своїм штампом і печаткою, зареєстрованими відповідною цивільною владою. При Архієреєві є канцелярія Єпархіального Архієрея.

27. Єпархіальна Рада, де вона буде утворена Єпархіальним Архієреєм, складається з трьох-пяти осіб пресвітерського сану. Завдання Єпархіальної Ради — підготовляти справи для архієрейського рішення, скеровані для цього до Єпархіальної Ради Єпархіальним Архієреєм.

28. Єпархіальному Архієреєві належить право звертатися з архіпастирськими посланнями в межах своєї єпархії.

29. Єпархія поділяється на деканальні (благочинницькі) округи на чолі з деканами (благочинними), призначеними Єпархіальним Архієреєм:

30. Декани наглядають за діяльністю і поведінкою парафіального духовенства округи, відвідуючи парафії не менше двох разів на рік; оголошують підвладним їм причтам розпорядження Єпархіального Архієрея; в разі потреби роблять братні вказівки парафіальним настоятелям та іншим членам причту, шіклуються про задоволення релігійних потреб віруючих в парафіях, якщо вони тимчасово не мають священнослужителів; клопочуться перед Архієреєм про нагородження заслужуючих цього і представляють звіт Єпархіальному Архієреєві в кінці кожного півріччя про свою діяльність і про стан довірених їм округ, а про особливо важні випадки доносять безвідкладно, а також дивляться за правильністю господарчої сторони парафії.

31. Єпархіальні Архієреї представляють Патріархові щорічно звіт, за встановленою формою, про довірені їм єпархії.

32. В єпархіях, де є можливість, з дозволу відповідних органів влади, заснуються Богословсько-пастирські курси для підготовки кандидатів на священників за програмами, затвердженими Патріархом.

33. Щоб забезпечити храми єпархії необхідними для богослуження речами — церковні свічки, ладан, тощо, — в єпархії, за дозволом місцевої цивільної влади, може бути заснований свічний завод, а також можуть виготовлятися вінчики, хрестики, розрішительні молитви і подібні предмети.

34. Монастирі, що є в єпархії, керуються уставом, затвердженим Патріархом.

IV. ПАРАФІЇ

35. На чолі кожної парафіальної громади віруючих стоїть настоятель храму, призначений Єпархіальним Архієреєм для духовного керівництва віруючих і управління причтом та парафією.

36. Настоятель храму відповідає перед Єпархіальним Архієреєм за правильне, згідне з церковним уставом, відправлення богослужень і за точне виконання вказівок Єпархіального Архієрея щодо духовного керівництва причтом і парафіальною громадою. Настоятелі храмів, зокрема, зобов'язані слідкувати за тим, щоб уклад і порядок парафіального життя не перешкоджав парафіанам виконувати громадські обов'язки, наприклад: в сільських місцевостях, в період польових робіт, богослуження повинно відправлятися тільки в часи, вільні від сільськогосподарських робіт, і т. п.

37. Парафіальна громада може бути зорганізована за добровільною згодою віруючих після реєстрації в місцевій цивільній владі, на підставі поданої ними заяви.

38. Віддання церкви чи молитовного дома для парафіальної громади віруючих вчиняється в відповідь на заяву віруючих належними органами державної влади в порозумінні з Єпархіальним Архієреєм, який дивиться за доцільним розподіленням храмів і парафій на території єпархії.

39. Православна парафіальна громада, в особі групи віруючих (не менше 20 осіб), одержує в безкоштовне користування відданий для неї храм і церковні речі від місцевої цивільної влади за особливою угодою і доручає наглядати і зберігати отримане церковне майно вибраному з-поміж громади віруючих Виконавчому органу в складі 3 осіб і настоятеля храму, які й відповідають разом з підписавшими угоду за цілість майна перед цивільною владою.

40. Настоятель храму з обов'язку свого служіння є невідмінним членом парафіальної громади і головою виконавчого її органу (церковної ради), що складається з 4 членів: крім настоятеля, — з церковного старости, його заступника і скарбника (всі три вибираються на зібранні всіх парафіан або — якщо парафіальна громада організується наново — групою віруючих, які одержують в безкоштовне користування храм, з-поміж себе).

41. Виконавчий орган парафіальної громади віруючих, під безпосереднім керівництвом і наглядом настоятеля храму і з відповідальністю перед цивільною владою за збереження будинку і майна храму, веде церковне господарство, дбає про утримання, ogrівання, освітлення і ремонт храму й посудів, дбає про забезпечення храму всім необхідним для відправи богослуження, як от: ризниця, богослужбові книжки, ладан, погребальні вінчики, розрешительні молитви, хрестики та ін.; складає необхідні суми через Єпархіального Архієрея в Патріархію для набуття речовин для Св. Мира; являється відповідальним розпорядчиком грошових коштів парафії, слідкує за правильністю обліку й розходу цих коштів; робить внески та відрахування з парафіальних коштів на церковні й патріотичні потреби, на утримання причта, якщо за умовою причта отримує в нагороду за свою працю визначену платню від храму; сплачує потрібні суми на утримання Єпархіального Архієрея і його Управління, на Єпархіальні Богословсько-пастирські курси, також на загальноцерковні потреби: на Патріарше управління, на утримання духовних учбових закладів при Патріархії.

42. Загальне парафіальне зібрання вибирає Ревізійну комісію в складі 3 осіб. Ревізійна комісія парафіальної громади має постійний нагляд за станом церковного майна і церковних сум і один раз в квартал переводить документальну ревізію наявного церковного майна в грошей, а також перевіряє правильність зроблених видатків, і свої висновки та міркування віддає на розгляд загального зібрання парафіан або групи віруючих, які отримали в безкоштовне користування храм. Якщо будуть якісь зловживання, недостачі майна чи коштів, Ревізійна комісія складає акт і передає його до місцевої Міськради або Сільради.

43. Церковні кошти складаються: з добровільних офір віруючих під час богослужень, з таких же датків на просфори, свічки, тощо, взагалі з офір на потреби храму

44. Церковні суми вносяться для зберігання до банку або ощадкаси на ім'я даного храму і одержуються по чеках, підписаних настоятелем і скарбником парафії. Парафіальні кошти облічуються записами до прибутково-видаткових книг.

45. Звіт про прибуток і видаток церковних сум за кожне півріччя настоятель храму представляє Єпархіальному Архієреєві.

46. На випадок незаконних дій виконавчого органу в цілому або окремих членів настоятель храму повідомляє про це Єпархіального Архієрея, а він, після розслідування безпосередньо або через декана і після порозуміння з Уповноваженим Ради в справах Руської Православної Церкви при РНК СРСР, пропонує громаді замінити недбалих членів виконавчого органу новими особами.

47. На випадок смерті настоятеля або переведення його до іншого храму, виконавчий орган складає акт про перевірку церковного майна, і за цим актом новий настоятель починає разом з виконавчим органом завідувати цим майном.

48. Настоятель храму має свою печатку і штамп, зареєстровані належною цивільною владою.

Хруцький Сергій

Патріарша делегація у Мадьярщині

Перебування Патріаршої делегації в Мадьярщині 8—23 серпня 1946 р. — це ще один, новий факт, який свідчить про домінуючу позицію Московського і всієї Русі Патріарха в православному світі.

На сторінках «Єпархіального Вісника» ми вже писали про постійний зріст величі і значення Московської Патріархії. Вже самий вибір Святішого Патріарха Алексія відбувся у формах, яких не знала ще історія Східної Православної Церкви. У виборі Патріарха брали участь представники всіх автокефальних православних Церков-посестр, отже, весь православний світ. Чи не виглядало це так, що цей православний світ вибирає голову своєї Церкви? Правда, за старою церковною традицією, головування (главенство) у православному світі належить до царгородського патріарха і він має титул «вселенського патріарха». Але поза тим титулом «вселенський» царгородський патріарх властиво не має ніякої точніше визначеної і оформленої юрисдикції над іншими православними Церквами. Це тому, що організація православного світу побудована на засаді соборності. Згідно з тією засадою соборності, кожний народ, що має свою власну державу, творить свою автокефальну Церкву. І власне завдяки принципові автокефальності православних Церков, не могла витворитися ніяка юридична влада царгородського патріарха над іншими Церквами. Його авторитет у православному світі завжди був лише моральний; він тішився тільки первенством честі, як це було і в старовину. Наскільки далека для ідеології православного світу думка про будь-які юридичні форми влади вселенського царгородського патріарха, видно з наступного факту. Здавалось би, що, оскільки повстають поодинокі православні парафії в державах, де більшість населення належить до іншого віроісповідання, то ті церкви, не маючи власного, свого єпископа, повинні б під-

лягати юрисдикції царгородського патріарха, як вселенського. Проте не завжди так бувало. Ось, наприклад, Православна Церква в Чехословаччині донедавна належала до юрисдикції Сербського, а не Царгородського Патріарха.

Так само і в Мадьярщині православні парафії, які там були повстали, належали до різних церковних центрів, одні до Румунії, другі до Сербії. Очевидно, це був аномальний стан, бо не було єдиного об'єднуючого центра в церковній організації. І ось спосіб розв'язки цієї церковної проблеми в Мадьярщині дуже характеристичний. Можна було сподіватись, що православні парафії в Мадьярщині признають над собою зверхність царгородського патріарха, приймаючи під увагу те, що титул вселенського патріарха носить патріарх царгородський. А проте, як тільки Мадьярщина звільнилась від окупації німецьких фашистів, мадьярські православні кола звернулись до Московського і всієї Русі Патріарха з проською про прийняття їх під свою юрисдикцію. І не перестали старатись про те, аж своїми безнастанними просьбами змусили Святішого Патріарха Алексія до того, що він, бажаючи розв'язати це питання, вислав до Мадьярщини свою делегацію для дослідження і вивчення справи на місці.

В склад патріаршої делегації ввійшли Преосвященний Нестор, єпископ Ужгородський і Мукачівський, та о. мітрофорний протоієрей м. Москви Александр Смирнов, відповідальний секретар редакції «Журнала Московської Патріархії». Делегація ця 8 серпня 1946 р. вилетіла з Москви літаком вранці і о 3-ій годині пополудні приземлилась на радянському аеродромі в Будапешті. Тут делегацію зустрів представник радянського посольства Осокін Б. П. На другий день делегати Патріарха зробили візит генералу Свиридову, голові Союзної Контрольної Комісії, а в наступні дні приступили до виконання своєї місії і почали розмови з представниками Мадьярської Православної Церкви. Це були — адміністратор православних парафій у Мадьярщині о. протоієрей Іван Олах та його секретар о. протоієрей м. Будапешта Іван Варіу.

Спочатку представники мадьярів висунули бажання, щоб Мадьярську Православну Церкву було прийнято під юрисдикцію Московського Патріарха і на чолі цієї Церкви поставлено єпископа з мадьярів і щоб богослуження в мадьярських церквах відправлялось на живій мадьярській мові. Пізніше, в ході переговорів, виявилось, що відразу трудно настановити єпископа з мадьярів через брак відповідного кандидата, і тому було вирішено, що хвилево, поки Мадьярська Православна Церква виборе собі тверду позицію в державі, на чолі Православної Церкви в Мадьярщині буде стояти руський єпископ, з призначення Московського Патріарха, а при ньому буде вікарний єпископ з мадьярів.

Це рішення треба визнати доцільним з огляду на дуже складну ситуацію православ'я у Мадьярщині. Річ у тому, що на території Мадьярщини перебуває сербський єпископ Георгій, резиденція якого знаходиться в оселі Сент-Ендре, у віддалі одностодиної їзди від Будапешта. Годі було б сподіватися, щоб цей єпископ поступився своїм становищем, а також щоб Румунська Церква відмовилася від своєї юрисдикції щодо деяких церков у Мадьярщині, коли б Православну Церкву в Мадьярщині очолював єпископ з мадьярів. Інакше представляється справа супроти екзарха Московської Патріархії: з його авторите-

Том не можна не рахуватись. У цьому, у тій великій авторитетності Московської Патріархії можна було переконатись вже під час перебування самої Патріаршої делегації в Мадьярщині. Коли делегати Патріарха зробили були візит сербському єпископу Георгію в храмове свято його церкви в день Преображення, 19 серпня, то він улаштував єпископу Нестору архієрейську зустріч «со славою», а певно того не дочекався б місцевий єпископ з мадьярів, бо з ним можна було б не рахуватись, а католицькі кола в Мадьярщині радо піддержували б хаос в православній церковній організації. Авторитет Московської Патріархії ще більше буде помічним для молоді Православної Церкви в Мадьярщині, коли прийняти під увагу, що ця Церква повстає в яскраво католицькій державі, де має силу законодавство Марії Терезії, що обмежувало права Православної Церкви, і де впливи Рима великі і сильні, а Рим радо зліквідував би цей аванпост православія, що по смів вдертися в римську католицьку територію. Про відношення Рима до православія в Мадьярщині делегати Патріарха могли довідатись на прикладі руської православної церкви в с. Юрем. Там ще в 1801 р. повстала гарна церква в російським стилі по заповіту руської великої княгині Александри Павлівни, дружини мадьярського короля Йосифа, над її могильним склепом. При тій церкві був дім для священика, а навколо нього гарний фруктовий сад. Цю церкву, від самого початку її повстання, обслуговував руський православний священик, і лише протягом останніх двадцятьох літ католики захопили в своє посідання і дім і сад; церква була замкнена і, нащастя, збереглась донині. Чи міг би мадьярський православний єпископ добитись звороту цього майна православним, а також знесення законів, що кривдять Православну Церкву? А делегати Патріарха вже з місяця склали протест проти одного і другого перед міністром освіти і культур. І можна сподіватись, що ці заходи увінчаються успіхом.

Зрештою, не сама Мадьярщина стала на цей шлях можливо тіснішого зв'язку з Московською і Всеруською Патріархією. В сусідній Чехословаччині на чолі Чеської Православної Церкви став уже екзарх Патріарха Московського і всієї Русі архієпископ Єлевферій. В тому факті не можна добачати лише прояв симпатій чехів до великого руського народу, не можна теж думати, що він зроджений тільки почуттям слов'янської єдності. Попри все те православні чехи були свідомі, що їх позиція в державі значно скріпиться, коли за Чеською Православною Церквою стоятиме Московський і всієї Русі Патріарх. Хто знає, чи Православна Церква не започаткувала цим способом творення якоїсь нової форми організаційного об'єднання православного світу попри питуому собі стару засаду соборно-автокефального устрою?

Як би не було, рішення проблеми організації Мадьярської Православної Церкви, що повстало внаслідок спільного її обговорення делегатами Патріарха і представниками православного мадьярського духовенства, цілком задовольнило мадьярську сторону. Виявилось це з особливою силою у тому торжестві, що відбулось 18 серпня. У цей пам'ятний день відправлено урочисту Службу Божу. Літургію служив Преосвященний Нестор в сослуженні другого патріаршого делегата о. Александра Смирнова і місцевого духовенства, як мадьярського, так і румунського. Головна православна церква м. Будапешта вщерть була переповнена і православними мадьярами, і румунами, і російськими емігрантами і навіть особами інших віроісповідань. Багато людей не знайшло собі місця в церкві і стояли на дворі. Служба

Божа правилась на 3-х мовах: на церковно-слов'янській, мадьярській і румунській; співав наскоро організований хор з російських емігрантів. Після євангелія Преосвященний Нестор виголосив слово до вірних; його зворушливу промову, глибоку змістом і гарну своєю формою, виголошено з питомою Преосвященному патетичністю, зараз же перекладали на мадьярську мову. Преосвященний Нестор, говорячи про свою місію, підкреслив, що світ Христової науки до Мадьярщини принесено з Візантії так, як і на Русь, і що у Києво-Печерській Лаврі досі спочивають нетлінні мощі св. Мойсея Угриня (мадьяра родом) та що саме в день пам'яті цього спільного святого вислано делегацію Патріархії, щоб «вас, мадьярів, братів по вірі, з любов'ю прийняти в обійми нашої Церкви». Слово преосвященного Нестора: його зміст, форма, тон, інтонація голоса, сяйво ласкавих, добрих очей — зробили на присутніх глибоке враження. Основний, любовно-сердечний характер слова преосвященного Нестора цілковито гармонізував з тим надзвичайним почуттям єдності у вірі Христовій, яке витворила ця дивна різноязична Служба Божа. Тому після Служби Божої вірні, що були в церкві, оточили обох патріарших делегатів. Преосвященний Нестор всіх ласкаво благославляв, а о. протоіерей Смирнов роздавав видання Московської Патріархії; обидва вони радо, просто і безпосередньо обмінювались словами з присутніми. Цікаво, що про цю спільну Службу Богу, як і про самий приїзд Патріаршої делегації, заповідалось в газетах і по радіо, а опис цього небуденного церковного торжества під характеристичним наголовком «Невимовна радість» появився в одній мадьярській газеті. Цей опис закінчується ось такими словами: «Раділи мадьяри, були захоплені руські емігранти, преосвященний Нестор і о. Александр ласкаво до всіх усміхались, і на всіх обличчях видно було невимовну радість, що виходила з глибини душі». Після цього «пиру духовного» відбулась спільна трапеза в гостинній хаті настоятеля о. Івана Варіу. В цьому прийнятті на честь делегації, крім місцевого мадьярського духовенства, брали також участь: представник радянського посольства Осокін Б. П. і представники мадьярського міністерства культів. За обідом було проголошено багато сердечних тостів, а «многая літа» співали аж на 3-х мовах: по-руськи, по-мадьярськи і по-румунськи.

Після цього торжества, яке було кульмінаційним моментом перебування Патріаршої делегації в Мадьярщині, ще відбулося кілька ділових розмов делегатів із статс-секретарем міністерства культів і потім прощальні візити у радянських достойників: генерала Свиридова і у представника посольства Осокіна Б. П. Осокін Б. П. гостив патріарших делегатів обідом у себе в замській віллі; при цій віллі є прегарний сад, а в саді басейн з водою, який вилочено кафлевими плитами. Приємно було в гарячий Будапештський день знайти тут свіжість і прохолоду. З цим приємним враженням від гостинності представників радянської держави, з почуттям задоволення від успішного закінчення своєї місії, очаровані красою Будапешта і радіючи радістю православних мадьярів, Патріарші делегати опустили Будапешт 23 серпня о 7-ій год. ранку. На аеродромі прощали їх найближчі: представник радянського посольства Осокін Б. П., адміністратор Мадьярської Православної Церкви о. протоіерей Іван Олах і настоятель церкви м. Будапешта о. протоіерей Іван Варіу. По дорозі делегати ще мали щастя милуватись прегарним краєвидом наших Карпат, а через 5 г. 50 хв. вони вже були у рідній Москві.

Так закінчилась ця знаменна подія — нав'язання дружби і співпраці між Мадьярською і Всеруською Православними Церквами. Безперечно, ця радісна подія — це новий прояв зросту величі Московського і всієї Русі П

Хруцький Сергій

В неділю, 8 червня, в нашому житті, яка на сьогодні є знаменною. Львова. Костел пересвячено на притам, тепер він

Невільно перекликається з історичним славом. Числювалось лише ім'я Боже повстал політичною метою до Русі». І безперечно краю за старої Галичини, кому темпі в Пол

грандіозні нові костели, а деяких, в рідних костельних міста, так і не встигли докінчити. А по нашому боці? На грані XVII, XVIII ст., коли Йосиф Шумлянський сам перейшов на унію та зліквідував Православну Церкву у своїй львівській єпархії, у Львові було 12 церков «грецького» обряду: 1) катедральна св. Юрія, 2) ставропігійного братства, 3-5) три церкви ще з княжої епохи — Николаївська, Онуфрійська, П'ятницька, 6) церква св. Феодора Тирона на площі Феодора, напроти церкви св. Николая, по той бік «дороги на Волинь», 7) Воскресенська, на північний захід від П'ятницької, при шляху до Голоська, 8) стародавня Благовіщенська при вул. Бернштайна напроти пізнішого монастиря св. Бригіди (донедавна тюрми), 9) церква Богородиці на Тарнавці, наприкінці краківського передмістя, 10) церква св. Йоана Богослова, що повстала за єпископа Арсенія Желиборського в 1646 р., під Лисою Горою, де донедавна було водолікувальне заведення Кісельки, 11) церква Спаса, що стояла в неозначеному ближче місці Жовківського передмістя і 12) церква Св. Тройці, що згадується в актах під 1443 р., але не відомо точно, де вона стояла. А в моменті епохального львівського Собора 8—10 березня 1946 р. на території міста Львова було тільки 11 греко-католицьких святинь, при чому в те число входили дві домові церкви: сс. василиянок на вул. Пушкіна (Потоцького) і оо. студитів на вул. Петра Скарги — і зруйнована бомбою церква Св. Духа. (Церков на передмістях Львова, наприклад, на Знесінні, хоч вона була і за Шумлянського, не беремо під увагу.) До речі — нічого казати — гарний дорібок унії за 250 літ! А за той час Львів став вдсятеро люднішим.

І ось різко повернулося колесо історії: росли у нас костели, а зникали церкви, а тепер, навпаки, виростають церкви.

Церква св. Архістратиґа Михаїла у Львові

Перетворення костела на церкву — найяскравіше представила перед нашими очима всю глибину історичного перелому в нашій долі і тим наново радісно зворушила нашу душу.

Нова церква призначена для тих православних, що говорять російською мовою. Дотепер тих вірних обслуговувала маленька церква на вул. Короленка (Францісканська), яка не могла вмістити і десятої частини вірних. Треба було подивитись, що діялося в тій церковці у великодну ніч. Владика Макарій і духовенство з церковною процесією ледве-ледве пропхались через церкву і так само через натовп, що наповнив все церковне подвір'я. Кілька жінок, зомлілих від духоти і стиску, понад головами людей повітряною дорогою винесено з церкви. Те саме повторюється в кожне білше свято; але і в звичайні неділі

багато вірних стоїть годинами на дворі, слухаючи тільки уривки богослуження.

Нова церква посвячена пам'яті св. Архістратиґа Михаїла. Ім'я «Михаїл» носив наш Владика Макарій, як світська особа. Отже, слухним було зв'язати історичний перелом у нашому церковно-релігійному житті з іменем першого православного львівського Владика.

Нова церква робить досить гарне враження. Цікаво, що ця святиня якось легко, без більшої перерібки, набрала характеру православної церкви. Іконостас, взятий із закритої церковці оо. редемптористів, дуже підходить до стилю церкви (її стиль бароково-рококовий).

Посвячення нової церкви і першу у ній Службу Божу довершив Високопреосвященний Владика Макарій в сослуженні о. протопресвитера д-ра Костельника, оо. протоієреїв Семчишина, Дрелиха, Крутяка, Боечко і о. Клюса. Гарно співав свій новозорганізований хор під управлінням диригента Листопада В. І. Хор виконав художні і досить складні твори східних православних композиторів, у тому числі 2 концерти Бортнянського «Воспою ім'я Бога мого» і «Тебе Бога хвалим», які так підходили до моменту. Але найбільше враження зробило «Отче наш» муз. Кошиця. І не дивно, бо цей напів створив сам наш український народ, а Кошиць лише згармонізував його. Після освячення церкви і після Служби Божої виголосив слово до вірних Владика Макарій, перше російською мовою, друге українською. За Літургією проповідував о. протопресвітер Костельник. Як завжди, його проповідь була глибока змістом. За початок о. протопресвітер взяв пасхальний текст: «Возведи окрест очі Твої, Сіоне, і виждь: се бо придоша к тобі от сівера і запада і моря і востока чада твоя». Такими ж словами він закінчив проповідь. Хто ж міг би донедавна передбачувати, що нині в цій православній церкві зійдуться вірні діти Христові з усіх сторін нашої великої Батьківщини та будуть «єдиним серцем і єдиними усти» славити Бога?

Церква була переповнена вірними і, хоч довго-довго тяглося церковне торжество, нікому не хотілось його покидати.

З ЖИТТЯ БУКОВИНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

Святкування дня Преподобного Феодосія Печерського

Дня 16. V. ц. р. наша Буковинська єпархія урочисто святкувала день преподобного Феодосія Печерського. В цей день буковинським духовенством ухвалено святкувати всеєпархіальне буковинське свято на знак об'єднання Буковини з центром українських земель, м. Києвом. В цьому році особливо урочисто випало це свято, яке відбулось в м. Чернівцях в кафедральному соборі. Ця урочистість збільшилась ще тим, що на цей день припадають іменини улюбленого всіма на Буковині організатора Буковинської єпархії Преосвященного єпископа Феодосія.

За день до свята з усіх закутків Буковини до Чернівців почали прибувати духовенство і віруючі прочани. Торжественно розпочалась напередодні свята відправа всеночної. Величний кафедральний собор, що вміщає біля 4000 осіб, переповнений вже напередодні святкування. Всеночну відправляв Преосвященний єпископ Феодосій в сослуженні 44 священників і 4 дияконів. На другий день вже від 7 год. ранку до кафедри поїздом, фірами і пішки почали прибувати прочани. Ранню Службу Божу відправляв о. прот. Микола Волкославський. Рівно о год. 10 прибув до кафедри Преосвященний Владика. Біля воріт церковного цвинтару урочисто зустрічають його о. настоятель собору прот. Євгеній Борщевський разом з представниками церковного комітету. Маленькі діти в гарних українських строях вітають Владика і підносять квіти. Від воріт до брами кафедри в два ряди вистроївся народ. Всі тримають в руках, за буковинським звичаєм, запалені свічки. Цілий дощ квітів і зелені летить під ноги Владики. Вся дорога до собору встеляється зеленню і квітами. Кафедра переповнена людьми. 62 священники, 4 диякони і тисячі віруючих зустрічають свого Архіпастиря. Починається урочиста Служба Божа. Після св. Євангелія проповідь на тему свята виголосив декан Глибівського району о. прот. Іван Іванюк. Гарно співав хор під керівництвом диригента о. Зиско. Служба Божа закінчилась і все присутнє духовенство разом із своїм Архіпастирем виходить на середину церкви для відправи молебня. Перед молебнем проповідував о. настоятель кафедри. Надзвичайно велична картина. Довгі, безконечно довгі в білих ризах ряди священників, повний порядок, релігійне піднесення і щира молитва всіх присутніх. Молебен закінчено. На високому архієрейському троні стає Владика. В супроводі двох молодших священників підходить до Владики й вітає його від імені цілої єпархії найстаріший священник Буковини о. протопресвітер д-р Касіан Богатирець. Він підніс Владичі в оксамитовій обгортці адресу-поздоровлення від духовенства й вірних Буковинської єпархії. Короткою вступною промовою відмітив с. Богатирець особливі заслуги Владики перед Буковинською єпархією, проводячи паралель поміж працею преподобного Феодосія й сучасного нам Архіпастиря Буковини. Після цього о. Богатирець відчитав поздоровлення від Буковинської єпархії й урочисто склав його на руки Владики.

«Божому Провидінню було вгодно, щоб Ви, Преосвященний Владико, були тим, хто відновив і оживив завмерле, за відходом румунів, церковне життя в нашій єпархії. Не легке було це завдання, але Ви, Владико, виконали його з найбільшим усердям, з затратою сил і енергії. Ми всі разом з Вами можемо вже пожинати овочі цієї Вашої праці. Господь наділив Вас великим даром мудрого керування Божим стадом, завдяки чому в нашій єпархії панує лад, порядок, повна згода поміж паствою та її Архіпастирем. Ми розуміємо й високо оцінюємо це Ваше змагання, щоб з одного боку, перестерігати в усьому дисципліну, а з другого боку, щоб у всьому і між всіма панувала повна християнска згода й любов. Сьогодні, вітаючи Вас з днем Вашого Ангела, складаємо Вам найсердечнішу подяку...».

Пізніше один за другим вітають Владика оо. декани окремих районів, представники від монастирів, представники церковних рад від міста й сіл. Деякі делегації здалека прибули до Чернівців, щоб привітати свого Архіпастиря. Вони піднесли йому дари своєї землі: буковинські калачі і сіль.

Владика Феодосій широко дякував о. д-ру Богатирцю, оо. деканам, всьому присутньому духовенству й вірним за теплі слова привітання й пошани, за подарунки образу Б. Матері, посохів, за квіти й особливе за молитви. Він підкреслив, що зовсім не заслужив таких пошан і уваги, бо «нічим не може похвалитися, тільки немочами своїми» і якщо згоджується це все слухати й прийняти, то не для своєї слави, а для слави імені Божого. «Не мені, Господи, не мені, а імені Твоєму». Далі Преосвященний Феодосій сказав: «Молитва наша напевно дійде до Господа, коли ми, на знак подарунка образу Б. Матері, будемо всі в серцях, душах, житті й думках наших носити образ Пречистої і Преблагословенної Диви Марії і за її прикладом в молитві, любові, смиренні, терпінні й чесній праці весь час життя свого йти. Преподобний Феодосій, як провідник найвищої монашої чесноти, послухання, в цей день його пам'яті в небесних оселях радітиме, коли побачить, як Ви, дорогі браття, сопастирі, на символічну ознаку, подарованих мені художньої роботи посохів від побожних гуцулів і буковинців та від бувшої греко-католицької, а тепер православної громади м. Чернівець, завжди перебуватимете в повній слухняності мені, як Архієпископу, а між собою й вірними в любові, і коли діти ваші духовні завжди вас будуть слухати в усьому доброму, чому їх будете вчити. Велика могутня сила спільної нашої молитви прорветься крізь купол цього величного собору, крізь хмари, і-полине до самого престолу Всевишнього і приемна буде нашому Спасителеві, коли ми, на ознаку квітів, що мені підносили, весь час життя свого будемо прикрашати себе і благоухати християнськими добродійствами, коли душі і серця наші будуть чисті, як у тих дітей, що рученятами своїми сипали мені квіти по дорозі до собору; коли віра і молитва наша будуть так ясно палати і освітлювати життя наше, як палали вогні свічок наших, любі діти мої духовні, коли зустрічали мене на дворі. Преподобний Феодосій Печерський сам буде за нас заступатись перед милосердним Господом, коли на ознаку піднесених мені хліба й солі, мої дорогі браття сопастирі, ніколи не будемо забувати, що повинні бути сіллю землі; коли всі будемо пам'ятати не тільки про хліб тілесний, але й про хліб душевний, і завжди його шукати, і коли, за прикладом преподобного Феодосія, накормимо голодного, дамо пити спрагненому, допоможемо всякому нещасному меншому братові нашому...».

Після короткого слова подяки, бо час уже був пізний, Владика благословив народ. Урочиста служба давно скінчилась, а народ все не розходився. Кожному шкода тої духовної насолоди, яку одержав сьогодні, слухаючи святу відправу й церковні науки.

В покоях Владики, ще раз від імені духовенства єпархії вітає Іменинника завідуючий єпархіальною канцелярією о. прот. Димитрій Кость, який підносить цінний подарунок.

Вже була 5 год. пополудні, коли скінчились всі поздоровлення і Владика зміг запросити всіх присутніх на скромне, з огляду на п'ятницю, пісне приймання — іменинну трапезу. День подвигу й молитви минув, але на довго він залишився в пам'яті учасників.

Учасник

СТАТТІ

О. д-р Костельник Гавріїл

„Непомильність“ папи і римської Церкви (Продовження)

III

„EX CATHEDRA“

«*Dictatus Papae*» Григорія VII у своїй XXII точці підносять не-псмильність римської Церкви, ніби вона «ніколи не помилялась і на віки не буде помилятися», а в XXIII точці підносять «святість з уряду» кожного папи. Так ці поняття покутували в римській Церкві, доки остаточно не виспеціалізувались. Непомильність римської Церкви — це занадто широке поняття, бо не знати, хто властиво в римській Церкві непомильний і в чому непомильний? А урядова святість пап не могла вдержатись, бо це було занадто дражливе поняття, якого теологія не могла сприйняти. Юридизм римської Церкви мусів остаточно довести до такого вирішення проблеми, що, властиво, непомильний є тільки сам папа, і то не завжди та не в усьому, а тільки тоді, коли говорить «*ex cathedra*» (з кафедри). Це вирішив ватиканський собор (*sess. 4, cap. 4*) ось такими словами:

«Римський понтифекс (архієрей), коли говорить з кафедри, тобто, коли, сповняючи службу пастиря і учителя всіх християн, в імені найвищого свого апостольського авторитету, визначає науку про віру та обичаї, якої має придержуватись вся Церква, завдяки божественній присутності, обіцянній йому в бл. Петрі, має ту непомильність, якою божественний Спаситель хотів, щоб була вивінувана Його Церква, коли вона визначає науку про віру та звичаї, і тому такі визначення римського понтифекса самі з себе, а не за згодою Церкви, є невідкличні» (*irreformabilis*).¹¹⁾

В римській Церкві вселенський Собор цілком і в усьому залежний від папи (кан. 222 і 227), а папа вповні незалежний від вселенського Собору. Отже, ясно, що властиво непомильний є тільки сам папа і вся непомильність у римській Церкві походить від папи. Це бюрократична, чисто юридична непомильність, зовсім чужа євангельським поняттям.

Пригляньмося до аргументів, що їх наводять латинські теологи щодо непомильності папи. Гуртер пише: «Непомильність папи слідує з Христових слів: «Ти еси Петро (скеля), і на цій скелі збудую Церкву мою». Дійсно, силою цих слів Петро із своїми наслідниками, в яких живе, поставлений є скелею та основою вселенської Церкви, і то під поглядом віри, бо Церква — це Христова школа, яка ґрунтується на вірі і вірою управляється... Але Петро і його наслідники не були б скелею, від якої Церква одержує свою непоборну силу проти царства неправди й тьми, якби й вони самі могли бути ношені вітром науки та помилок, якби не мали певності в вірі, або якби їх декрети, щоб стали певні, мусіли бути затверджені згодою тієї Церкви, яка

¹¹⁾ Цит. Hurter, там же. Стор. 197.

в цілості від них залежить. Отже, прерогатива непомильності вміщується вже в самому службовому характері скелі». ¹²⁾

Аргумент уповні логічно розвинений, але його підстава вповні фальшива. Та підстава вже нам відома: ніби Церква з Христової установи є абсолютною монархією і все в ній, навіть релігійні правди, має бути вирішуване володарським диктатом. А що ж тоді хочуть сказати Христові слова: «Дух дихає, де хоче» (Йоа. 3, 8)?

Невже дійсно в римській Церкві всі Божі благодаті, внутрішні просвічення походять від папи? Чогось такого навіть римські теологи не твердять. Нові думки зароджуються то тут, то там, повстає суперечність, а папа виступає тільки, як суддя суперечності. Тим суперечність досягає свою найвищу юридичну точку, і коли папа вирішить суперечність, то вся Церква зобов'язана піддатися папському вирокові. Однак, це, в дійсності, залежить від того, чи папа потрапить нав'язати всій Церкві своє вирішення. Ні «Filioque», що Св. Дух походить і від Сина (а не тільки від Отця), ні непорочне зачаття Преч. Діви, ні культ Ісусового Серця не видумали самі папи; папи довго противилися тим новостям, аж вкінці улягли напоромі сильнішої партії в своїй Церкві. Папи ведуть Церкву тільки під юридичним поглядом, а під психологічним поглядом римська Церква веде пап. Це інакше й не може бути, бо папи є дітьми своєї Церкви.

Під юридичним поглядом справа непомильності папи зовсім ясна: «Prima sedes a nemine iudicatur», від вироку папи нема апеляції, отже, вирок папи лишається юридично «irreformabilis» (невідкличний, незмінний). Але ж це не має нічого спільного з властивою непомильністю, тобто, з питанням: чи папське вирішення дійсно є об'єктивною правдою? Одні папи противилися «Filioque», Непорочному Зачаттю, культові Серця Ісусового, другі одобрили і затвердили ті новості. Котрі ж із тих пап були непомильні? Щоб вигладити такі суперечності, латинські теологи наводять безконечні розрізнення: то вмовляють пап, що вони не те думали, що сказали; то знову, що їх вислів не був «ex cathedra». Але тим шляхом доходять тільки до юридичної мети, а ніколи до об'єктивної непомильності.

Кожний абсолютний володар так само «непомильний», як і папа. Тут можна підносити тільки такі розрізнення: чи володар дійсно щось сказав, чи сказано умовно, чи проголосив це як закон? Коли він проголосив закон, то «causa finita», бо нема до кого апелювати. Тільки ж тут іде про закон, а не про об'єктивну правду.

Папа видає не тільки дисциплінарні закони, а також і догматичні.

Римляни, закохані в юридизмі аж до засліплення, також і догми підтягнули під юридичні норми, зрівняли об'єктивну правду з законом, і так дійшли до папської непомильності.

Другий аргумент Гуртера — на основі Христових слів до ап. Петра: «Але Я молився за тебе, щоб не ослабла твоя віра, і ти колись, навернувшись, утверди братів своїх» (Лук. 22, 32). Навівши це, Гуртер пише: «Цими словами кажеється, що віра в Петра, оскільки він є утверджувач братів (confirmator fratrum), не буде підпадати, отже, не буде наражена ні на яку помилку. Якщо ці слова відносяться також і до його наслідників у приматі, то про їх непомильність годі сумніватись. А вони відносяться до Петрових наслідників..., бо єпископи куди більше потребують утвердження, ніж апостоли потребували, отже,

¹²⁾ Там же. Стор. 200.

См 200

отже, механізують життя. Третій (останній) аргумент Гуртера в цілості ґрунтується на думці, яку папські теологи вважають за самозрозумілу, ніби тільки непомильна, наскрізь правдива віра спасає. Це також схематичний шаблон, а дійсність дуже скомплікована. Кінець-кінцем, ми переконуємося, що поняття і слово «непомильність», яке римляни в II тисячолітті ввели в теологію для свого самохвальства, треба викинути з теології, бо воно не стосується ні до людей, ні до св. Письма.

* * *

Що ж це таке «ex cathedra»? Коли правники, замість ясного і виразного поняття, висуюють алегорію, то певно на те, щоб «у мутній воді рибу ловити». Так воно й з цим «ex cathedra». Папа завжди сидить на своїй кафедрі, на «апостольській столиці» (у духовному значенні), бо ж така його посада; і ніколи не сидить на такій кафедрі, бо його папський трон не є рівнозначний з його папською службою. Якби то папа, коли хоче сказати щось «ex cathedra», сів на якийсь означений реальний трон, то було б ясно, коли властиво папа говорить «ex cathedra». А що такого звичаю в пап нема, то папа і завжди говорить «ex cathedra» і ніколи не говорить «ex cathedra»! Як розуміти характер папських висловів та декретів, це залежить тільки від того, як папським теологам треба.

Гуртер пише про ватиканське визначення папської непомильності, що в ній «виразно визначається поняття «ex cathedra», так що всякі софістичні викрути противників щодо непевності такого говорення вже виключені. Папське говорення «ex cathedra» вимагає чотирьох умов: 1) з боку понтифекса, щоб він навчав не як теолог, як учений, але як пастир і учитель християн; 2) з боку матерії, щоб папа подавав науку про віру та звичаї; 3) з боку форми, щоб папа дефініював, щоб ставив кінець суперечності, щоб давав рішуче твердження, а не тільки заохочував, радив і т. д.; 4) з боку терміну, щоб папа щось таке дефініював, що зобов'язувало б усю Церкву, хоч він актуально і не до всіх промовляє».¹⁵⁾

Все-таки, латинські теологи не в одному випадку ведуть спори про те, чи папа сказав якесь твердження «ex cathedra», чи ні.

Приватним чоловіком папа є тільки поза своєю службою. Але коли папа, наприклад, проповідує вірним або пише енцикліку чи буллу в справах віри та звичаїв, то він говорить «ex cathedra», бо він виступає в імені свого найвищого, «апостольського авторитету», адже така його кафедра, така його служба, що він, у своїй службі, завжди є «учителем і пастирем усіх християн». Хорватські теологи виразно твердять, що папа «свою задачу і свою службу не виконує людськими засобами». Отже, папа або завжди непомильний у своїй службі (його ж кафедра непомильна), або ніколи не є непомильний. Непомильність механічно зв'язана з папською службою, отже, або вона завжди зв'язана, або ніколи. Папа не попадає в екстаз, коли говорить непомильно, його Св. Дух тільки береже, щоб він не помилявся, бо так треба для добра Церкви. А для добра Церкви треба, щоб папа взагалі не помилявся в своїй службі, щоб він був непомильний у всьому.

¹⁵⁾ Там же. Стор. 197.

Одначе, ватиканський Собор відрізняв у папській службі якесь спеціальне «ex cathedra», чого він тощо не відділив від інших службових виступів папи. І виходить з того така крутіська плуганина, як коли папські апологети, притиснені до муру противниками, розрізняють, що «папа є над Собором, одначе, не є він над вселенським Собором, бо нема вселенського Собору без папи!» Ватиканське сформулювання папської непомильності, коли його проаналізуємо, має ось таке значення: Папа в своїй службі завжди говорить «ex cathedra», одначе, він непомильний тільки тоді, коли говорить «ex cathedra». Значить, оце звуження папської непомильності, в дійсності, є цілком штучне, це тільки логічний трюк.

За намірами папістів папа непомильний у всьому, що могло б вийти на добро або на зло релігійного життя в Церкві. Тільки на цій основі папісти чваняться: «нас веде Непомильний», «Непомильний по нашому боці». Але ж історія свідчить, що папи суперечили один одному навіть у догматичних справах. Це абсурди, до яких доходимо, коли приймемо, що папи в своїй службі взагалі непомильні, що їх апостольська столиця непомильна *simpliciter*.

А так само доходимо до абсурдів і тоді, коли приймемо, що папи непомильні тільки в дуже рідких випадках, тобто, в формальному проголошуванні догм та в канонізації святих. Так обмежувати папську непомильність це значить відкривати дуже широкі двері для папської помилковості в справах обряду, дисципліни і в усіх тих догматичних справах, які ще не дозріли до вирішення, довкола яких ведуться спори, нераз віками, які саме тому є найбільш пекучі (нераз доводять до нових сект), і саме тут непомильність папи була б найпотрібніша. Це таке широчезне поле для папської помилковості, що папська непомильність у такому випадку, властиво, даремно в Церкві існує, бо вона не може сповняти тієї функції, для якої вона вдумана: вона не спроможна забезпечити Церкву перед тим, щоб папи не вели Церкву всякими погубними шляхами (як про те історія й свідчить).

Не штука то папі проголосити догму, яка вже віками дозрівала в римській Церкві, і вже добре видно, що впливова більшість у Церкві є за нею і буде спроможна накинати її загалові. Це непомильність «post factum» аналогічна до «пророцтва» «post factum». Це надужиття слів, і більше нічого. Навіть коли догми були аж такі наглядно фальшиві, як ватиканські догми про божественний примат папи, то і в таких умовах папа міг забавитися в непомильного та затвердити рішення ватиканського Собору, тобто, надати їм «непомильність».

Але нехай папи непомильно вирішать, наприклад, те, чи перші люди створені Богом безпосередньо, чи повстали еволюційно; чи людську душу Бог творить безпосередньо, чи вона являється якимсь традиційним способом (від батьків)? Власне, в таких випадках, у розгарі суперечності, папська непомильність була б потрібна, щоб охоронити вірних перед помилками у вірі. Якщо тільки наскрізь правда, тобто, непомильна віра спасає, то папи повинні б непомильно вирішувати всяку проблему, яка відноситься до релігії та моралі, як тільки перший раз вона дійде до пап. Тільки така папська непомильність дійсно вела б Церкву непомильним шляхом.

Усі папи аж до XIX ст., доки природники не видвинули теорію еволюції, твердо вірували в буквально значення св. Письма на тих місцях, де воно говорить про створення світу й перших людей, і так

усім вірним проповідували. Нині папи вже не противляться тому, щоб під «днями створення» розуміти довжелезні епохи та приймати еволюцію, коли вона не є подана в матеріалістичному дусі.

І ось, дивіться, «непомилльні» папи захитались у своїй вірі під впливом нових відкриттів природників, а, все-таки, вони не беруться неспомилливо вирішувати, чи еволюція правдива, чи ні? І дозволяють своїм вірним помилятися у вірі! Чи не наглядно, що і папи є «пошеві вітром науки та помилок» (Гуртер)? Геліоцентричну теорію Коперніка папи поставили були на індекс, як неправдиву, богопротивну видумку, а після 200 років зняли її з індексу. Чи таке ведення Церкви помилковим шляхом не пошкодило Церкві? Ще й як дуже!

Що з того, що аж папа Пій IX р. 1854 проголосив Непорочне Зачаття за догму? Скільки то пап, і навіть сам Тома з Аквіну, головний теолог римської Церкви, противилися Непорочному Зачаттю, отже (з латинського нинішнього становища), мали помилу віру, і вели Церкву фальшивим шляхом! Чи це не враховується? Якщо тільки непомилліна віра спасає, то ті католики з минулих віків, що противилися Непорочному Зачаттю, не могли спастися. А якщо вони могли спастися, то пощо взагалі непомилліні папи на світі?

Ми вже сказали, що папісти на такі закиди відповідають, що ті твердження пап не були «ex cathedra», або що папи не те думали, що сказали і т. ін.

На вибраних прикладах з історії побачимо ту штучну гру папістів у подробицях.

IV

Григорій I і Григорій VII

Погляди Григорія VII на папство нам уже відомі. Порівняймо ж ті погляди папи Григорія VII з поглядами Григорія I і відкриємо грубий «брильянт» непомилльності пап.

Царгородський патріарх Йоан Постник прийняв був титул «вселенського патріарха» (бо так титулували його інші східні єпископи). Це затривожило тодішнього папу Григорія I (590—604), бо римські папи в I тисячолітті дуже боялися конкуренції єпископів Нового Рима (Царгороду). І почав Григорій I писати на всі сторони з ляментами, повчаннями, обвинуваченнями та погрозами.

До Йоана Постника папа писав: «Все-таки, ніхто (з попередників його на римському, апостольському престолі) ніколи не хотів називати себе таким титулом (*talі vocabulo*), ніхто не узурпував собі цієї неспродуманої назви, щоб не виглядало, що, коли б узурпував собі славу єдиного в ієрархічному чині, відмовив їй усім братам.»¹⁶⁾

«Ось задля цього безбожного, гордого титулу (*ex hoc nefando elationis vocabulo*) Церква роздирається, серця всіх братів провокуються, щоб згіршилися... Отже, що ж, найдорожчий брате, відповиси на тому страшному іспиті грядущого суду, що ти хочеш на світі називатися не тільки «отець», але і «загальний» (*generalis*) отець».¹⁷⁾

¹⁶⁾ Migne: Patr. Lat. T. 77, col. 840.

¹⁷⁾ Там же, col. 742.

Григорій I писав листи в цій справі також до царя Маврикія та до цариці.

В боротьбі проти царгородських патріархів папи завжди шукали собі союзників у царгородських царях та царицях. У листі до царя Григорій писав: «Це не моя справа, але справа Бога, і не тільки я сам, але ціла Церква занепокоєна, бо святі канони, бо Собори, що їх треба шанувати, і навіть святі заповіді (mandata) самого Ісуса Христа зарозумілою і бундючною вигадкою чиєїсь мови захитуються. Адже всім, хто знає Євангеліє, ясно, що Господнім словом святому і зверхникові всіх апостолів Петрові довірена опіка над усією Церквою. Ось він ключі царства небесного приймає, власть в'язати і розрешати йому дається, опіка над усією Церквою і зверхництво йому довіряється, все-таки, він не називається вселенським (universalis) апостолом, а найсвятіший муж, мій співсвятик Йоан наважився називати себе вселенським єпископом. Мушу кликати й сказати: «O, tempora, o, mores».¹⁸⁾

До єпископів Євлогія та Анастасія Григорій I писав: «Тому нехай ваша святість ніколи нікого не називає вселенським, щоб, признавши незаслужену честь іншому, не відбирати собі заслуженої».²⁰⁾

До Євсевія солунського: «Бо якщо один, як він сам думає, є вселенський, то лишається, що ви не єпископи».²⁰⁾

До королеви Брунгільди писав папа Григорій I в іншій справі: «Але сказа неправди так їх наповнила, що вони, довіряючи своєму незнанню, цілу Церкву і всіх чотирьох патріархів оминають».²¹⁾

Яка велика еволюція зайшла в римській Церкві від Григорія I до Григорія VII! Григорій I ще був уповні свідомий братерського союзу єпископів, він ще зараховував себе до «чотирьох патріархів», нарівні з іншими. Хоч він також покликається на (самими папами видуману) легенду, ніби римські єпископи мають примат у Церкві задля Петрового наслідства, все-таки, він ще задовольняється першенством предсідника на зборах, що є тільки «першим між рівними».

Реагуючи проти титулу Йоана Постника, Григорій I прийняв смиренний титул «servus servorum Dei» (слуга слуг Божих), і цей титул папи задержали дотепер, змішуючи суперечні вартості в своєму урядовому характері.

Якби Григорій I встав з гробу за часів Григорія VII, то набрався б страшеного сорому, довідавшись, що його наслідники стали такими «слугами слуг Божих», яким царі — за їх власним диктатом — мають цілувати ноги. На чю адресу він повторив би Цицеронові слова: «O, tempora, o, mores»? Гордість, яку Григорій I так часто осуджував на адресу царгородського єпископа, пізніші римські єпископи піднесли аж до четвертого ступеня: 1) вони не тільки прийняли титул «вселенського архіерея» і зробили своє ім'я «єдиним у світі», але 2) ще й узурпували собі вселенську власть, проголосили римського єпископа за справжнього єпископа всіх епархій і кожної зокрема, з єпископів зробили своїх «гуменних»; 3) проголосили себе за непомильних, 4) і всі свої узурпації проголосили за догми віри.

¹⁸⁾ Там же, col. 745—746.

¹⁹⁾ Там же, col. 771.

²⁰⁾ Там же, col. 1005.

Григорій I знаменито підхопив, які будуть наслідки такого вивчення одного з патріархів: Церква роздирається, серця всіх братів провокуються, щоб згіршилися; коли є один вселенський єпископ, то інші вже не єпископи; тією зарозумілою видумкою святі канони, Собори і навіть заповіді самого Ісуса Христа захитуються. Невже ж може бути кращий свідок на те, хто в дійсності і чому розбив первісну, соборно-кафолічну Церкву?

Котрий же з тих двох пап Григоріїв був непомильний? Папські теологи відповідають, що тут нема мови про сакральне «ex cathedra», бо це були приватні думки тих двох пап, отже, обидва вони могли помилитися. Ось бачите, яке чародійне те «ex cathedra», як воно рятує «непомільних» пап від усякої помилки! Але ж, у дійсності, це чиста софістерія!

Ми вже пояснили (в II розд.), що «Диктати» Григорія VII були джерелом для ватиканських папських догм. Отже, це не були його приватні погляди на становище папи та на устрій Церкви, а загальна віра в тодішній римській (локальній, тій «непомільній») Церкві.

Так само погляди Григорія I на устрій Церкви були загальною вірою в його часах, а не його приватними поглядами. Григорій I міг виступати проти посягання царгородського патріарха тільки на основі загальної віри в цілій Церкві, бо інакше його виступ не мав би ніякої сили. Зрештою, знаємо і з інших джерел, що в тих часах у цілій Церкві дійсно була така віра, що Христова Церква, з Христового заповіту і за соборними канонами, є братерський союз; отже, один «вселенський єпископ» мусів би знищити той соборнобратерський устрій Церкви.

Коли ж римська Церква «непомільно» розуміла Євангеліє щодо устрою Церкви: чи в часах Григорія I, коли її віра була згідна з вірою східної Церкви? Чи від Григорія VII аж дотепер, коли віра римської Церкви цілком відступила від віри Григорія I і всієї старинної Церкви? Ось до яких абсурдів доводить «непомільність» папи і римської Церкви! Історичний метаморфоз римської Церкви карколомний, а папи проповідують, що тільки римська Церква вірно береже «*depositum fidei*» (скарб віри) так, як від ап. Петра прийняла!

Зрештою, Григорій I у своїх висловах в боротьбі проти Йоана Постника не був зовсім щирий. Коли він вибрав собі новий титул «*servus servorum Dei*», то він напевно мав на думці ту Христову директиву: «Хто хотів би між вами бути перший, нехай буде всім раб».

Григорій I, у дійсності, не тому воював проти Йоана Постника, що дуже вражав його титул «вселенський патріарх», тільки тому, що цей титул присвоював собі царгородський патріарх. Як на глум з писань Григорія I, вже папа Боніфатій III (607 р.), отже, за три роки після смерті Григорія I, домігся в царгородського царя Фоки, щоб він признав йому титул «вселенського єпископа».

Нинішні апологети непомильності папи, власне, беруть ту нещирість Григорія I як доказ монархічного першенства папи. Краківський єзуїтський «*Oriens*» (1937, ч. 3, стор. 135) в статті під наголовком «*Rzekome sprzeczności w pauce papieżu*» аргументує: «Невже ж (Григорій I) вдався б у справу його (Йоана Постника) титулятури, якби не був переконаний щодо своєї зверхності над ним? Зрештою, сам смиренний титул, який собі папа надав, тобто, «слуга слуг Божих», свідчив про його переконання, що він є першим єпископом у Церкві».

Ми бачили, що Григорій I виступав не як зверхник Йоана Постника, тільки як його обвинувач. Що Григорій I мав переконання, що він є першим єпископом у Церкві, це певне, бо ж II і IV вселенські Собори виразно признали римським єпископам першенство честі. Але ж іде про те, як те першенство розумів Григорій I, а як Григорій VII і ватиканський Собор. Ватиканський Собор за таке розуміння папського першенства, яке було в Григорія I і в цілій тодішній Церкві, виразно анафемізує кожного, отже, й папу Григорія I (святого і Великого) і всю Церкву з I тисячеліття.

Ось так виглядає «непомильне» папське „ex cathedra“!

(Продовження буде)

ПРОПОВІДІ

Слово після освячення церкви в ім'я св. Архістратига Михаїла в м. Львові (8 червня 1947 року)

«Освятити єсть селеніє своє Вишній»
(Пс. 45,5).

Відправлено освячення святого цього храму. «Освятити єсть селеніє своє Вишній». Хто бо може щось освятити, крім Господа Бога, Всевишнього і Всеосвячуючого? Тим більше, хто може освятити храм, місце особливого перебування Бога Вишнього, як не Сам Всевишній Господь?

Ми — священнослужителі були тільки немічним знаряддям при цьому священнодіянні. І ми не стільки освячували, скільки самі освячувалися тим, що тут відправлялося. Тут благодатно діяла та всемогутня сила Божа, яка дарувала життя всьому, що живе на світі, яка поставила сонце над землею й розсипала міради зірок на небі. Тут діяла та сила, що розлила на землях океани і моря, примусила текти ріки й піднесла гори, яка щодня відновляє та прикрашає лице землі і благословляє працю людини, щедро подаючи їй все необхідне для існування.

Всемогутньою силою божественної благодаті освячено новий храм. Віднині тут святиня Божа, оселя Вишнього, храм і чертог Царя слави. Тут буде відправлятися те, чого немає навіть на небі при всій його величності, бо тут буде відправлятися найсвятіша тайна Пречистого Тіла й Крові Сина Божого.

Не було храму в раю земному, немає храму і в раю небесному. Але ж ми нині ні в раю земному, ані в раю небесному. Ми на дорозі від першого до другого раю. Тому нам потрібні храми Божі. І ми влаштуємо і освячуємо їх, як пристановища на дорозі до Отчого дому. Тут відпочинок та заспокоєння від труднощів життєвого шляху для віруючої душі, бо для неї звуків небес замінити не можуть сумні пісні землі. На цьому великому шляху до рідного дому небесної святості та істини, стомлені життєвими злигоднями, ми не раз готові повторити слова пророка і псалмиста Давида: «Горе мені, бо подорожування моє продовжується» (Пс. 119,5); не раз приходять нам на пам'ять і слова Спасителя про те, де б прихилити голову для відпочинку (Мф. 8,20).

Дорогі брати і сестри! Храм Божий — це місце освячення, підживлення й відпочинку для людської душі на нашому життєвому шляху. Коли наш розум буде шукати й потребувати світла та нарозумлення від незмінного закону Божого, — тут ми завжди почуємо слово віри, надії та любові. Коли вражена наша совість шукатиме полегшення та підтримки, тут ми знайдемо і те і друге. Коли весь наш

внутрішній чоловік знесилиться, тут ми прийемо Пречисте Тіло й Кров Спасителя нашого для сцілення душі й тіла. Треба тільки прийти сюди, до храму Божого, схилити голову до ніг Спасителя, і знайдемо спокій та радість для душі своєї, зміцнимо свої сили на продовження свого життєвого шляху.

Нехай буде благословенний і предпрославлений Господь Бог, що дарував нам велику ласку Свою в освяченні нового храму в нашому рідному місті Львові, давньому осередкові святої православної віри в нашій землі. Господу Богу вгодно було нині увінчати великим торжеством віри усердні труди і світлі намірення Всечеснішого о. Настоятеля¹⁾ і добрих сотрудників та помічників його — побожних парафіан святого храму цього та багатьох парафіан і жертводавців з інших парафій м. Львова. Висловлюючи всім їм нашу архіпастирську вдячність, усердно закликаю всещедре благословення Боже на дальший розвиток і зростання братерства — парафії святого цього храму в благодаті й милості в Бога та віруючого православного населення нашого міста.

Небесний покров і піклування за цей храм та вірних, які будуть молитися в ньому, ми нині молитовно доручили св. Архістратигові Божому Михаїлу. Наша віра вчить нас, що архангели і ангели беруть велику участь в подіях нашого життя, що вони, як духоносні старші наші брати на небі, піклуються про наше спасіння. Навіть ми, при всій байдужості та незначній схильності до добра в нашому серці, не можемо дивитися без співчуття й жалю на нещасних та знедолених. Тим більше ангели небесні і, перший серед них, св. Архістратиг Божий Михаїл, бачать наші духовні й тілесні потреби і подають нам свій благодатний покров.

Цей благодатний покров і небесна допомога потрібні нам особливо тепер, коли Галицька земля вже завершує велике і святе діло возз'єднання свого побожного віруючого народу з святою православною Церквою його предків, коли вона вже вивершує історичне діло, свого духовного возз'єднання з православним народом України і всієї нашої Вітчизни. Віруючий український народ ще в давні часи, скоро після прийняття християнської віри, молитовно доручив себе небесному покрову і заступництву св. Архістратига Михаїла. Ще в XI столітті благочестиві предки наші будують у Києві та велично прикрашають св.-Михайлівський Золотоверхий монастир. Св. Архістратига Божого Михаїла завжди шановано як небесного покровителя св. Єрусалима нашої землі — м. Києва. Образ св. Архістратига Михаїла був і на знаменах великого визволителя України — гетьмана Богдана Хмельницького, коли він приходив під стіни нашого славного Львова.

Наше молитовне прагнення до заступництва св. Архістратига Михаїла повинно особливо зрости нині, коли Господь поклав на всіх нас велике діло возз'єднання побожного нашого народу з вірою і Церквою православною благочестивих його предків. Адже, людських сил і знань, зусиль і прихильності для цього діла не досить. Для успішного здійснення його потрібна допомога Божа, необхідне заступництво і покров охоронителів добра й правди в нас — святих ангелів і першого серед них, Архістратига Божого Михаїла. Тим свята Церква православна майже за кожною службою церковною вкладає в уста й серця наші зворушливу молитву: «Огради нас (Господи) святими твоїми

¹⁾ Протоіерей Григорій Курилас.

ангели, да ополченієм їх соблюдаєми і наставляєми, достигнем в соєдиненіє віри, і в разум неприступнннн Твоея слави».

Людина легко сходить на шлях гордині, властолюбства, самохвальства, роздору і ворогування: до цього тягне її гріховна природа. Звідси й релігійні роздори, звідси й церковні розділення. Подолати ці гріховні нахили смиренним, повним жертви й братерської любові служінням один одному, згідно з заповідями св. Євангелія, спільною церковною молитвою досягнути «соединенія віри» і зрозуміти неприступну славу Господа в Його безмежній любові до людей, у нашій взаємній любові один до одного і до всіх людей — це можливо для нас тільки за допомогою та заступництвом святих ангелів Божих.

Ось чому, дорогі мої брати й сестри, я нагадав про цю молитву, ось чому нині і храм цей присвячено небесному заступництву св. Архістратига Божого Михаїла. Повторюю ще раз, на всіх нас покладено тут велике і святе завдання досягнути єднання віри і, самим досвідом життя нашого, через взаємну братню любов і щирість, зрозуміти неприступну (для гріха і ворожнечі) славу Господа і Бога нашого.

Отже, освячення храма в ім'я св. Архістратига Божого Михаїла є тільки початок величного завдання християнського життя — освячення храма нашої душі для Духа Святого, на оселю Вишнього. В цей день з особливою силою та значенням звучать для нас слова апостола Павла: «Хіба ви не знаєте, що ви — храм Божий, і Дух Божий живе в вас? Якщо хто знівечить храм Божий, знівечить того Бог, бо святий є храм Божий, а цей храм — ви» (I Кор. 3, 16—17).

Господи і Владико неба і землі! Благодаттю Твоею освячено храм цей на пристановище для наших душ, але тільки Ти можеш збудувати і освятити наші душі на оселю Твою. Заступництвом св. Архістратига Михаїла, Сам Всеблагий Господи, почни і доверши освячення храмів душ наших! Амінь.

† Архієпископ МАКАРІЙ

Проповідь під час освячення церкви в ім'я св. Архістратига Михаїла у Львові (8 червня 1947 р.)

«Возведи окрест очі твої, Сіоне, і виждь: се бо приідоша к тобі, яко богосвітлая світила, от запада і сівера і моря і востока чада твоя, в тебе благословящая Христа во віки» (з Пасх. канона).

Дорогі в Христі браття і сестри! З усіх кінців великого й широкого нашого Радянського Союзу ми зійшлися сьогодні тут, повні воскресного духа; як і сказано в воскресному каноні: «Возведи окрест очі твої, Сіоне, і виждь: се бо приідоша к тобі, яко богосвітлая світила, от запада і сівера і моря і востока чада твоя, в тебе благословящая Христа во віки». Що ж нас тут зібрало? Яка сила? Ніхто нас силою не тягнув, ми прийшли сюди з чистої, святої любові до Христа, небесного нашого Учителя й Спасителя.

Від нинішнього дня, буде нова, ще одна більше, православна церква у Львові. Ми старі львов'яни, вже були призвичаїлись до того (бо така була наша незавидна доля), що у Львові росли щораз нові святині, але наче твердині, здвигнені проти нашого рідного, батьківського Сходу. Схід тут був у неслав'і, а Захід — у слав'і й силі. Коли ж тепер появляються нові православні церкви у Львові, то знак, що вже не падаємо, а ростемо. Слава і честь усім борцям, що своїм життям і жертвами визволили нас від нашої вікової недолі й відкрили нам шлях до святого єднання у вірі. Бо багато єсть великого в житті, але найбільше і найсвятіше — Христова віра. Нехай же цей новий наш храм Божий сповняє своє призначення: нехай ніколи не пустує, нехай буде оживлений вірними, як добрий улій бджолами, нехай їх скріплює в душі, потішає, розважає, просвічує, освячує, спасає; нехай їх з мертвих воскрешає та до неба запроваджує.

Бачите, дорогі в Христі, ми, люди, властиво, впродовж цілого нашого земного життя такі, якими родимося: ми — недокінчений твір, і треба нам змагатися, щоб докінчити, завершити «образ і подобу» нашої душі. Дитина, коли народиться, ще ні ходити не вміє, ні говорити. А як далеко їй до життєвого досвіду й життєвої мудрості, без чого людина не є завершеною істотою, бо не могла б собі ради дати в житті! Але хоч як дуже розвиваємося в життєвій мудрості й силі, то досягнення наших найвищих потреб, які сходяться з нашими мріями, завжди бачимо в майбутності, а ніколи в теперішності. Хоч би нам сповнились не знати які мрії, то наше душевне насичення тільки хвилинку триває, і зараз же відчуваємо, що це не те найвище, до чого наше серце рветься. Ми — незавершений твір під душевним поглядом. Чого ж нам недостає? Різні люди різно думають про це. Але коли добре й зовсім щиро приглядаємось нашій власній душі, то переконуємося, що наша душа побивається — ах, яке велике слово треба тут сказати! Наша душа побивається за власним обоженням, щоб вона стала «образом і подобою» Бога Всевишнього.

Скажете: але ж людська душа, за св. Письмом, уже створена на «образ і подобу» Бога; отже, чого їй ще шукати, чого їй недостає? — Так, дорогі в Христі, одначе, людська душа дістала від Бога Божий «образ і подобу» тільки наче в формі зерна, зародку. А з того зерна, щойно завдяки нашому змаганням, має розвинутися викінчений Божий «образ і подоба». І всі люди, чи вони свідомі цього, чи ні, потребують і шукають обоження своєї душі, бо така людська природа. Люди розходяться тільки в тому, як і в чому шукати обоження своєї душі. Я на хвилинку відступлю від розгортання головної нашої думки, одначе, на те, щоб висвітлити її фактами з історії християнської Церкви.

Нагле поширення Христової віри в давній римській імперії є історичним явищем, якого ще ніхто не пояснив наскрізь зрозуміло. Вже св. Отці поганам до віч говорили, що нагле поширення Христової віри є чудом, тобто, що сам Бог спеціально подбав про те, щоб Христова віра нагло поширилась по світі. Справді, і віра Магомета нагло поширилась по світі. Але Магомет вже й сам поширював свою віру (іслям) мечем і так робили всі його наслідники. По-друге: магометанство поширювалось між некультурними народами. По-третє: віра Магомета не вміщає в собі жодних внутрішніх труднощів. А Христова віра в перших віках була тяжко переслідувана; вона поширилась між найкультурнішими тодішніми народами: між євреями, греками й римляна-

ми; в ній єсть найбільші внутрішні труднощі («розп'ятий Бог», відречення від світу). Що ж притягало людей до Христової віри в перших трьох століттях, доки християни за свою віру були наражені на тяжкі переслідування?

Ось, власне, на це питання дуже тяжка відповідь. Всі нинішні поганські народи знають про Христову віру, яка тепер славна, з великою історією, отже, чому не пристають до неї так, як пристали до неї давні греки й римляни? Фактом є, що поза давньою римською імперією поширення християнства вже не йшло легко. З правила було так, що в тих народів володарі силували своїх підданих прийняти християнство. Стара Київська Русь знала про Христову віру вже десь від V—VI століття. А загалом прийнялось християнство в ній аж тоді, коли Володимир Великий примусив своїх підданих відкритись від поганства й прийняти християнство, під кінець X-го століття. Бачите, наше питання стає тим більш загадочне, чим більш роздроблюємо його.

Мусимо так думати, що саме в римській імперії, і то саме в перших віках, були такі спеціальні умови в суспільному житті, які дуже сприяли поширенню Христової віри. Які ж це були умови? Христова віра появилася в ізраїльському народі, як каже ап. Павло, коли настала «повня часу» (Гал. 4,4). Христовий Новий Завіт був попереджений Старим Завітом. Значить, Христова віра появилася аж тоді, коли старозавітний Ізраїль уже багато перебув, досвідчив у своїй вірі і знаходився в епосі історичного перелому: бажав чогось більшого, вищого. Христова віра і з'явилася як доповнення, завершення Старого Завіту.

Те саме було й з тодішніми греками та римлянами — тільки в де-що зміненому виді. І вони в тому часі вже мали велику свою історію, великі досвіди, науку, культуру, але шукали чогось нового, вищого, бо все старе вже переживалось — і самі ті народи находились в епосі свого перецвітання. Молоді народи, без своєї історії, без науки й культури нездідні прийняти Христову віру завдяки своєму власному переконанню. Їх можна притягнути до Христа тільки так, як дітей: авторитетом старших та намовою. Щоб могли зрозуміти Христову віру, треба могли зрозуміти тайну хреста Христового; треба вже мати великий досвід і розгорнені думки про дивну-предивну гру терпінь у житті та про людську суету. В старовинних євреїв, греків та римлян в апостольських часах, власне, все те було.

Дивно бувають пов'язані факти в людському житті! В римській імперії найуспішніше промощували дорогу для християнства саме ті, хто хотів знищити християнство: римські цезарі. Признаюся, що я й сам тільки недавно зрозумів цю правду. Римських цезарів обожувано вже за їх життя і вони самі себе обожували. В їх ім'я будовано храми, приношено жертви, в їх ім'я складано присяги. Це було спільне, обов'язкове божище для всіх підданих римської імперії. Християни не хотіли признати римських цезарів за божище, і відти їх гольвна провина, за яку цезарі переслідували їх.

Перед народами римської імперії стояли два типи божества в людському тілі: римські імператори, які, особливо в другій половині I століття, один за одним доходили аж до повного ошаління в своїх божественних уроєннях, і Ісус Христос. Таке обоження, яке присвоювали собі цезарі, могло бути осяжне тільки для однієї людини, яка тоді ставалась начеб несамовита: сповняючи свою сваволлю, цезарі топтали й ломили все довкруги себе, смерть, терпіння й пострах

розсівали по світі, і дуже часто, саме задля своєї нелюдськості, й самі гинули трагічно. А переслідуючи християн, вони робили розголос Христовій вірі.

Який же шлях до власного внутрішнього обоження могли вибрати тодішні люди в римській імперії? В таких умовах Христова віра виступала якнайбільш притягаюче й переконливо. Вона приносила тверезу святість, яку треба собі заслужити терпінням, і таємну правду про царство небесне: «Блаженні вбогі духом, бо їх є царство небесне. Блаженні ті, що плачуть... Блаженні милосердні... Блаженні чисті серцем... Блаженні миротворці... Блаженні прогнані задля справедливості...». Хоч як старовиний світ боровся проти Христової віри, все-таки, він упав перед нею і склав їй свідоцтво, що вона справді є «путь, істина і живот».

Освячення церкви є подібне до хрестин дитини. Як на хрестинах уже сам церковний чин підносить якнайкращі побажання для майбутності дитини, так і нам слід нинішнього дня помолитися за добру майбутність цієї нашої нової церкви. Нехай же приходять до неї віруючі «от запада і сівера і моря і востока, яко богосвітлая світила», і нехай же вона виховує їх на «богосвітлая світила» на віки! Амінь.

о. д-р КОСТЕЛЬНИК ГАВРІЛ

ХРОНІКА

АРХІЄРЕЙСЬКА СЛУЖБА БОЖА В ЦЕРКВІ СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА У ЛЬВОВІ

На храмове свято Петра і Павла в церкві, присвяченій їх пам'яті, у цьому році так само, як і в минулому, правив Службу наш ревний Владика Високопреосвященніший Макарій. Йому сослужили: о. протопресвітер д-р Костельник Г., оо. протоіереї Семчишин Дм. і Курилас Гр. та о. Веселовський. Під час Служби Божої проповідував о. Семчишин, а в кінці відправи не оминув звернутись до вірних з теплим батьківським словом і сам Владика Макарій. Співав місцевий хор, що повстав на початку цього року завдяки пастирській дбайливості настоятеля церкви о. Івана Ключа. Ще більшою його заслугою є те, що церква св. ап. Петра і Павла від року дуже гарно, просто артистично розмальована в східно-православному стилі в двох частинах: олтарній і притворній. Так само і зовні церква гарно презентується: на стінних нішах при вході до церкви вималювано художні образи і пофарбовано дах на церкві. В день храмового свята вірні прикрасили церкву повинню квітів. Під час архієрейської Служби Божої панував зворушливий і молитовний настрій. Після літургії, за місцевим звичаєм, відбулося освячення води на дворі при камінному хресті.

РЕКТОР МОСКОВСЬКОЇ ДУХОВНОЇ АКАДЕМІЇ І ДУХОВНОЇ СЕМІНАРІЇ ПРОТОІЄРЕЙ НИКОЛАЙ ВІКТОРОВИЧ ЧЕПУРИН

несподівано помер 7 лютого 1947 р. на 66 році життя.

Велику втрату понесла Руська Православна Церква в особі о. прот. Чепурин. Покійний о. Николай з'єднав у собі і пастиря-місіонера Христової Церкви, і високоосвіченого глибокого мислителя, і вченого біолога, і славного педагога, і працівника медичинських інституцій і, нарешті, невтомного вихователя будучих пастирів Церкви в московських духовних школах. Богословську освіту він отримав в Харківській Духовній Семінарії і Ленінградській Духовній Академії. Крім того в Київському університеті св. Володимира студював право, в Англії біологічні науки; добре знав філософію і медицину. Чин священства прийняв в 1903 р.

Як письменник-апологет багато писав в період 1911—1918 рр. на російській і на англійській мовах. Відомі його праці «Православный Благовестник» і «Жизнь и учение Л. Н. Толстого» друкувались в журналах «Вера и Разум», «Миссионерское обозрение» і ін.

Не довго прийшлося працювати покійному на останній своїй посаді. Лише 4 місяці його бачили в стінах Духовної Академії, але і в той «короткий час свого ректорського послушання, — як сказав Святіший Патріарх Алексій, — о. Николай зробив більше, ніж інші можуть зробити за довгі роки».

Жаль, що Провидіння не дозволило йому здійснити його задумів і планів відносно вивчення і виховання добрих пастирів Церкви і що передчасно забрало від нас такого світоча науки.

Вічна йому пам'ять!

Єпископські конференції з духовенством у Станіславсько-Коломийській єпархії. Преосвященний Антоній, єпископ Станіславський і Коломийський, відбув конференції із своїм духовенством: в місяці лютому 1947 р. в Станіславі із священниками таких деканатів: Станіславського, Лисецького і Жовтневого; в Богородчанах із священниками з деканатів Богородчанського й Солотвинського; в Надвірній із священниками з деканатів Надвірнянського, Яремчанського й Ланчинського. В місяці березні 1947 р. у Коломиї із священниками з деканатів: Коломийського, Печеніжинського, Яблонівського, Коршівського й Гвіздецького; в Снятині із священниками з деканатів: Снятинського й Заболотівського. В місяці травні 1947 р. в Калуші із священниками з деканатів: Калуського, Перегінського, Рожнітівського й Вигодянського; в Галичі з священниками з деканатів: Галицького й Большевіцецького; в Рогатині із священниками з деканатів: Рогатинського й Бурштинського; в Войнилові із священниками з деканатів: Войнилівського й Букачовецького.

На всіх конференціях Преосвященний Антоній заохочував священників до ретивої душпастирської праці та до праці над поглибленням св. Православ'я.

ОГОЛОШЕННЯ

про вступ до Православної Духовної Семінарії в м. Львові

1. У м. Львові при катедрі Юра має бути відкрита Православна Духовна Семінарія.

2. До навчання в Православній Духовній Семінарії будуть прийматися особи православної віри, що мають не менше 18 років.

3. Для вступу до Православної Духовної Семінарії треба мати середню освіту і вміти добре читати по-слов'янськи. При вступі до Семінарії будуть проведені перевірочні іспити за такою програмою: 1) Священна історія Старого і Нового Завіту, 2) Катехізм, 3) Церковний Устав, 4) Коротка Загальна церковна історія, 5) Церковно-слов'янська і українська мова, 6) Церковний спів.

4. Бажаючі вступити до Православної Духовної Семінарії повинні подати такі документи: 1) заяву на ім'я ректора, 2) заповнену анкету (зразок дивись нижче), 3) документ про вік, 4) документ про освіту, 5) лікарську довідку про стан здоров'я, 6) довідку про сімейний стан, 7) автобіографію, 8) рекомендацію від свого пароха або єпархіального архієрея та 9) дві фотокартки.

5. Документи подавати на адресу Канцелярії Архієпископа Львівського і Тернопільського (Львів, пл. Юра, 5).

6. Про час перевірочних іспитів кандидати будуть сповіщені додатковим оголошенням.

7. Питомці, що не матимуть квартир, будуть забезпечені гуртожитком при семінарії.

8. Для кращих питомців утримання і навчання в семінарії буде безплатним.

АНКЕТА

1. Прізвище, ім'я, по батькові
2. Дата народження
3. Соціальний стан
4. Освіта
5. Сімейний стан (неодружений, одружений першим шлюбом з дівчиною, вдовою чи розведеною, або другим, чи не був розведений)
6. Чи є діти та їх вік
7. Відношення до військової служби
8. Домашня адреса

Дата заповнення анкети

Підпис

